

Méer zorg is niet nodig, kwalitatief betere zorg juist wel

E. Jongen*

Het concept Expertise Centrum Wondzorg (ECW) bestaat nu zes jaar en het wérkt. Maatschappen van ziekenhuizen, huisartsen en verpleeghuisartsen in Zuid-Limburg hebben toegang tot een door verpleegkundigen geleid, onafhankelijk centrum voor verpleegkundige wondzorg.

Een actuele vraag is: wat houdt het werk van een wondconsulent binnen een ECW precies in?

Als je het aan de wondconsulenten werkzaam binnen het ECW vraagt hoor je: 'De totale zorg rondom de patiënt met een wond wordt gecoördineerd, waarbij gebruik wordt gemaakt van evidence based practice' en 'De wondconsulent zorgt voor een holistische benadering van de patiënt met een wond'. Ook wordt genoemd 'Wondzorg in deskundige handen.'

Foto 1. Eveline Jongen

Mijn naam is Eveline Jongen en ik werk nu twee jaar bij het Expertise Centrum Wondzorg. Deze zomer studeerde ik af als wondconsulent aan de Zorgacademie van het Erasmus MC te Rotterdam. De afgelopen twee jaar heb ik inzicht gekregen in de rol van de wondconsulent binnen een ECW. Er bestaat weinig literatuur op dit gebied, vandaar dat ik mijn ervaring van de afgelopen twee jaar wil delen.

Kennis en deskundigheid

Uit onvrede over de bestaande situatie rondom wondzorg werd in 2008 gestart met een nieuw concept, het ECW. Er

bestond ontevredenheid over de kwaliteit van wondzorg. Opleidingen van zowel verpleegkundigen als artsen bevatten slechts een klein deel wondzorg waardoor kennis over wondgenezing en wondzorg ontbreekt (1). Wondgenezing is een zeer complex proces. Het is een dynamisch en interactief proces waarbij onder andere eiwitten, bloedcellen en groeifactoren een belangrijke rol spelen (2). Kennis hierover is essentieel voor de wondconsulent. Zonder een hoogwaardig kennisniveau over wondgenezing is het opstellen van een adequaat wondzorgplan onmogelijk. Onder andere door deze complexiteit is minimaal een HBO werk- en denkniveau van de wondconsulent binnen het ECW vereist.

Holistische benadering

De holistische benadering van wondzorg staat centraal in het werk van de wondconsulent. Het werken met een algemene en een speciële anamnese betreffende de wond, vraagt deskundigheid van de wondconsulent. Ter ondersteuning van de wondconsulenten binnen het ECW beschikt het centrum over een Master of Science in Wound Healing and Tissue Repair en een verpleegkundig specialist. Deze hoge deskundigheid is nodig om een optimale kwaliteit wondzorg te realiseren.

Verbandmaterialen

Ook kennis en vaardigheden over verbandmaterialen is belangrijk. De meest uiteenlopende en moderne verbandmaterialen verschijnen op de markt. Ieder middel heeft een eigen doel en werking. Elk verband heeft specifieke eigenschappen die de wondgenezing elk op hun eigen manier beïnvloeden. De wondconsulent weegt steeds af welk verband het beste is voor iedere afzonderlijke patiënt. Alle materialen worden onderworpen aan continue evaluatie van de kwaliteit en effectiviteit (1). Regelmatig verschijnen nieuwe producten. De wondconsulent van het ECW verdiept zich in nieuwe producten om deze vervolgens gedegen te testen op kwaliteit en bruikbaarheid. Om een goed wondzorgplan te kunnen opstellen is een

Figuur 1. Voorbeeld fotodigitalisatie en TIME model in WoundMonitor®

samenhang van kennis nodig over onderliggende pathologie, anatomie en fysiologie van wondgenezing en verbandmiddelen (1).

Monitoring en registratie

Continue monitoring van het genezingsproces en eventuele bijstelling van het wondzorgplan door een gespecialiseerde verpleegkundige is noodzakelijk om een complex proces als wondgenezing optimaal te laten verlopen (1). De wondconsulent van het ECW ziet een patiënt gemiddeld twee keer per week op de poli of in de thuissituatie. Tijdens deze consulten evalueert de wondconsulent alle aspecten die van invloed kunnen zijn op de wondgenezing. In tegenstelling tot een reguliere verpleegkundige kan een wondconsulent eerder stagnatie of complicaties in de wondgenezing opmerken. De wondconsulent anticipeert en reageert. Hierdoor is snelle bijsturing of bijstelling van de interventies mogelijk. De Plan-Do-Check-Act cyclus, de kwaliteitscirkel van Deming, wordt daarom toegepast in de praktijk (7). Objectiviteit is hierbij erg belangrijk.

De wondconsulent weegt steeds af welk verband het beste is voor iedere afzonderlijke patiënt

Observatie en WoundMonitor®

Voor effectieve en accurate observatie wordt gebruikt gemaakt van internationale wondanalyse instrumenten zoals het TIME acroniem. Het TIME acroniem kan bijdragen aan vroege identificatie van stagnatie in wondgenezing (3). Het TIME acroniem helpt de wondconsulent ook bij de registratie in het digitaal registratiesysteem genaamd WoundMonitor®. Dit systeem is speciaal ontwikkeld voor

het ECW, echter andere zorgverleners kunnen ook toegang krijgen tot dit systeem. De wondconsulent kan hiermee de gegeven zorg inzichtelijk en meetbaar maken. Zonder dit registratiesysteem zijn effecten en evaluaties van wondzorgplannen niet-transparant en onmeetbaar. Binnen WoundMonitor® krijgt iedere patiënt een dossier waarin van begin tot eind alle relevante gegevens worden geregistreerd en beheerd. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van digitalisatie van wondfoto's. Ook zijn het TIME acroniem en de PUSH-tool (Pressure Ulcer Scale for Healing) geïntegreerd in het programma. Beiden om objectiviteit binnen de wondzorg te verhogen. Een voorbeeld is te zien in figuur 1. Op deze manier kan een gedegen en objectieve terugkoppeling of overdracht gegeven worden aan hoofdbehandelaars, zoals huisartsen of chirurgen. Daarnaast is (verpleegkundig) onderzoek mogelijk. Ook voor zorgverzekeraars wordt de zorg op deze manier transparant gemaakt. Resultaten van producten die vergoed worden zijn inzichtelijk. Zeker in deze tijd, waar een goede prijs-kwaliteit verhouding centraal staat, is dit belangrijk.

Evidence based practice

Alle zorg binnen het ECW is protocollair vastgelegd en gebaseerd op evidence. Evidence based practice is van groot belang voor de wondconsulent. De wondconsulent baseert haar zorg dan ook op evidence. De wondconsulent verdiept zich continu in de meest actuele evidence over alle typen wonden. Ook internationale consensus en richtlijnen worden meegenomen. Vanuit deze evidence ontwikkelt de wondconsulent protocollen die opgenomen worden in het kwaliteitshandboek van het ECW. Deze protocollen zijn gericht op een bepaald type wond, waardoor zorg zeer specifiek is. Om de drie jaar worden protocollen geëvalueerd en herzien. Indien er nieuwe richtlijnen verschijnen worden deze eerder toegevoegd. De verantwoordelijkheid hiervan ligt bij het management en de masters binnen het ECW.

Regiefunctie en consulentschap

Bovenstaande facetten dragen bij aan de regiefunctie van de wondconsulent. Het consulentschap geeft de tools voor communicatie met behandelaars en de overview van het gehele patiënten zorgproces. De consulent is de spin in het web. Ze neemt de regie waarbij de signaalfunctie heel belangrijk is. Dit is een van de competenties die binnen de opleiding tot Wondconsulent bewezen moet worden, namelijk: coördinatie, organisatie en evaluatie van de totale zorg en het werkproces binnen een multidisciplinaire zorgsetting (6). De functieomschrijving van een casemanager heeft overeenkomsten met die van de wondconsulent binnen een ECW. Een casemanager is een coördinator die overzicht heeft over diverse aspecten van het patiëntensysteem en het (complexe) aanbod, en bemiddelt tussen

individuele vraag en concreet aanbod. Een casemanager regelt dat afspraken met cliënten worden gemaakt en dat deze door de cliënt kunnen worden nagekomen (4). De wondconsulent kan na gedegen opleiding en ervaring functioneren als casemanager. De wondconsulent voert dan de regie over een zorgtraject waarin de complexe zorgvraag van de patiënt integraal wordt opgenomen. De wondconsulent als casemanager heeft te maken met patiënten met complexe, meervoudige en/of langdurige hulpvragen. Ook hierbij maakt de wondconsulent keuzes op basis van evidence based practice (5). Deze functie, waarbij de wondconsulent binnen een ECW functioneert als casemanager, is een belangrijk verschil met de wondverpleegkundige die zich richt op het primaire proces.

De wondconsulent als casemanager heeft te maken met patiënten met complexe, meervoudige en/of langdurige hulpvragen

Opleiding

Na twee jaar de opleiding tot Wondconsulent aan de Zorgacademie van het Erasmus MC te Rotterdam gevolgd te hebben kan ik zeggen dat deze bijdraagt aan de ontwikkeling van een wondconsulent binnen een ECW. Er worden handvatten gegeven die naadloos aansluiten aan de praktijk. Ook wordt er steeds weer op gehamerd dat een brede blik heel belangrijk is. Deze blik kun je nog wel eens uit het oog verliezen vanwege zo'n specifiek zorgdomein.

Maar juist omdat je als wondconsulent binnen een wondcentrum zoveel bezig bent met wondzorg is dit de ideale leerplek. Per dag ziet een wondconsulent ongeveer twaalf à dertien patiënten met gecompliceerde wonden en meervoudige hulpvragen. Als wondconsulent coördineer je de gehele zorg rondom deze patiënt met complexe problematiek. Hierdoor is een snelle groei en ontwikkeling tot wondconsulent mogelijk. Zowel vakinhoudelijke competenties als generieke competenties, zoals communiceren, samenwerken en professionaliseren, kunnen in praktijk worden gebracht door een wondconsulent binnen een ECW. Tijdens de tweejarige opleiding in Rotterdam kan het werk binnen een ECW gezien worden als onderdeel van de opleiding tot wondconsulent.

1. **Expertise Centrum Wondzorg: de methodiek van Wondzorginnovatie BV.** Kerkrade, Wondzorginnovatie BV, 2010.
2. Singer AJ, Clark RAF. **Cutaneous Wound Healing.** The New England Journal of Medicine. 1999;10:738-46.
3. EWMA position document: **Wound bed preparation in practice.** London, MEP Ltb, 2004.
4. <http://www.ketens-netwerken.nl/begrippen> **Begrippen in ketens en netwerken.**
5. **Indicatorenset WondExpertiseCentra Nederland.** Terneuzen, V&VN Wondconsulenten, 2012.
6. **Competentieschema Wondconsulent, de 7 kerncompetenties.** Rotterdam, Erasmus MC Zorgacademie, 2013.
7. <http://www.pdcacyclus.nl/william-edwards-deming/deming-cirkel/> Deming Cirkel.

* *Eveline Jongen, wondconsulent Mitralis, Heerlen*